

Agnieszka Ziółkowska

Uniwersytet Śląski
ORCID 0000-0002-9933-2667
Agnieszka.ziolkowska@us.edu.pl

Beata Kozicka

Uniwersytet Opolski
ORCID 0000-0001-8329-1023
Beata.kozicka@uni.opole.pl

Rozpiętość kontroli sądownoadministracyjnej dokonywanej na skutek zaskarżenia decyzji uznaniowych w sprawach studenckich

Słowa kluczowe: kontrola sądownoadministracyjna, sprawa studencka, uznanie administracyjne, kryterium legalności, decyzja administracyjna

Streszczenie. Rektor oraz upoważnione przez niego inne podmioty wydają wiele decyzji administracyjnych, rozstrzygając w nich sprawy studentów na podstawie konstrukcji uznania administracyjnego. Student musi mieć gwarancję ochrony prawnej przed działaniami organów uczelni w postaci sądowej kontroli administracji, zwłaszcza gdy mają one wpływ na jej status administracyjnoprawny. Sądy administracyjne sprawują wymiar sprawiedliwości przez kontrolę działalności administracji publicznej, przy czym kontrola ta sprawowana jest pod względem zgodności z prawem (legalności), jeżeli ustawy nie stanowią inaczej. Dotyczy to także decyzji uznaniowych wydawanych w sprawach studenckich. Celem artykułu jest wskazanie rozpiętości, zakresu i metodologii kontroli sądownoadministracyjnej decyzji uznaniowych w sprawach studenckich oraz wskazanie postulatów *de lege ferenda* w zakresie zmiany dotychczasowego modelu kontroli.

Scope of judicial and administrative review is exercised through appeals control against discretionary decisions in student matters

Keywords: judicial-administrative review, student case, administrative discretion, legality criterion, administrative decision

Summary. The Rector and other entities authorized by him issue several administrative decisions, resolving student cases based on the construction of administrative discretion. A student must have guarantees of legal protection against the actions of university bodies in the form of judicial control of the administration, mainly when they affect its administrative and legal status. Administrative courts administer justice by controlling the activities of public administration, and this control is exercised in terms of compliance with the law (legality) unless the acts provide otherwise. This also applies to discretionary decisions issued in student cases. The article aims to indicate the scope and methodology of judicial and administrative control of discretionary decisions in student cases and to indicate *de lege ferenda* postulates regarding changing the current control model.

Wprowadzenie

Na uczelniach indywidualne sprawy studenckie stanowią najczęstszą przyczynę wydawania decyzji administracyjnych przez rektora lub inne upoważnione przez niego podmioty. Rozstrzygnięcia te mają różny charakter: od konstytutywnych (np. decyzja o skreśleniu z listy studentów), przez deklaratoryjne (np. stwierdzenie nieważności dyplomu), związane (np. większość decyzji stypendialnych) po uznaniowe. Zwłaszcza wydawanie tych ostatnich w praktyce przysparza wiele trudności, gdyż uznanie administracyjne bywa wadliwie utożsamiane z dowolnością. Tymczasem ich prawną podstawę stanowią przepisy prawa powszechnie obowiązującego, głównie ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z 20 lipca 2018 r.¹ (dalej: p.s.w.n.) oraz przepisy prawa wewnątrzzakładowego, w tym przede wszystkim regulaminy studiów (uchwalane na podstawie art.75 p.s.w.n.) stanowiące ramy prawne stosowania tzw. luzu decyzyjnego wynikającego z uznania administracyjnego będącego zakresem swobody w danej sytuacji decyzyjnej i polegającego na prawnej możliwości wyboru przez decydenta jednego wariantu działania spośród określonego zbioru działań wyznaczonego przez daną normę prawną. Cechą decyzji uznaniowych jest to, że sfera luzu decyzyjnego ulokowana jest w dyspozycji normy prawnej, w konsekwencji ustawodawca pozostawia organowi (rektorowi lub innemu upoważnionemu podmiotowi) pewien zakres swobody rozstrzygnięcia w sprawie. Decyzje wydane w ramach uznania administracyjnego w sprawach studenckich wymagają kontroli zarówno instancyjnej (wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy – instancyjność pozioma²), jak też sądowej, sprawowanej przez sądy administracyjne, której jednak rozpiętość jest inna niż w odniesieniu do decyzji o innym charakterze. W polskim modelu kontroli działalności administracji publicznej wszakże – co do zasady – działania organów państwowych w sferze imperium, jako działania administracji państwowej, poddane są kontroli sądów administracyjnych z odstępstwem na rzecz kontroli sprawowanej przez sądy powszechne³. Rolą sądu administracyjnego przy tym nie jest przejście od organu

¹ T.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1571 ze zm.

² Zob. np. A. Ziółkowska, G. Krawiec, *Władza dyskrecyjnalna organów uczelni w rozstrzygnięciach indywidualnych spraw studenckich w świetle ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz regulaminów studiów*, „Forum Prawnicze” 2026, nr 1, w druku.

³ Szerzej zob. np. K. Małyś-Ptak, *Kontrola działalności administracji publicznej sprawowana przez sądy administracyjne*, Warszawa 2019, *passim*, s.72-93; G. Łaszczyca, W. Piątek, *Kontrola działalności administracji publicznej. Sądowa kontrola administracji. Kontrola sądo-administracyjna*, [w:] *System prawa sądownictwa administracyjnego. Zagadnienia ogólne*, t. 1, red. G. Łaszczyca, W. Piątek, Warszawa 2023, s.49-51, P. Osowy, *Kontrola administracji publicznej w sądowym postępowaniu cywilnym (zarys problematyki)*, [w:] *Instytucje procesu administracyjnego i sądo-administracyjnego. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Ludwikowi Żukowskiemu*, red. J. Posłuszny, Z. Czarnik, R. Sawuła, Przemysł-Rzeszów 2009, s. 268 i nast.

sprawy administracyjnej jako takiej do załatwienia, lecz skontrolowanie działania tego organu⁴. Zakres przedmiotowy kontroli obejmuje konkretną formę działalności organu administracji publicznej bądź jego bezczynność lub przewlekłość w indywidualnej sprawie, nie zaś całokształt jego działalności czy bezczynności albo przewlekłości. W odniesieniu do decyzji administracyjnych o charakterze uznaniowym podejmowanych w sprawach studenckich, kontrola sądu administracyjnego obejmuje zarówno zgodność z prawem samego aktu, jak też postępowania, które doprowadziło do jego wydania. Rozpiętość kontroli obejmuje wszystkie kwestie związane z procesem stosowania prawa w postępowaniu administracyjnym w sprawach studenckich. Zatem kontroli podlega to, czy organy (podmioty) uczelni dokonały prawidłowych ustaleń co do obowiązywania zastosowanej normy prawnej (zawartej najczęściej w pswn oraz przepisach wewnętrznych wydanych na jej podstawie), czy normę tę właściwie zinterpretowały i nie naruszyły reguł dowodzenia faktów o charakterze prawotwórczym⁵.

1. Decyzje uznaniowe w sprawach studenckich

Rozważania odnoszące się do decyzji uznaniowych w sprawach studenckich wymagają początkowej refleksji dotyczącej uznania administracyjnego będącego formą luzu decyzyjnego stanowiącego przejaw władzy dyskrecjonalnej. W prawie unijnym dyskrecjonalność pojawia się w Rekomendacji nr R (80) 2 Komitetu Rady Ministrów Rady Europy, przyjętej 11 marca 1980 r.⁶ i dotyczącej wykonywania dyskrecjonalnych kompetencji administracji, która to kompetencja „przyznaje władzy administracyjnej pewien zakres oceny [...] co do podjęcia decyzji, pozwalając jej dokonywać wyboru – spośród wielu rozwiązań prawnie uzasadnionych – takiego, które wydaje się jej najbardziej stosownym”. Organy powinny w sferze przyznanej im dyskrecjonalności zachowywać bezstronność oraz dokonać wyboru rozstrzygnięcia najbardziej właściwego, realizując cel wskazany w przepisach prawa. Granice kompetencji dyskrecjonalnych każdorazowo wyznaczają zasady praworządności, proporcjonalności, obiektywności, bezstronności czy równości wobec prawa i stosowanie ogólnych dyrektyw administracyjnych w sposób konsekwentny i stały. Ponadto organ ma obowiązek stosować zasady administracyjne w sposób konsekwentny, mając na względzie okoliczności konkretnej sprawy⁷. W systemie

⁴ R. Hauser, *Rozstrzyganie sporów o właściwość między sądami administracyjnymi a powszechnymi*, [w:] *Aktualne problemy rozgraniczenia właściwości sądów administracyjnych i powszechnych*, red. M. Błachucki, T. Górzynska, Warszawa 2011, s. 36.

⁵ Por. Wyrok WSA we Wrocławiu z 15.02.2023 r., sygn. IV SA/Wr 556/22.

⁶ A także w innych aktach, jak np. Karta Praw Podstawowych UE czy Europejski Kodeks Dobrej Administracji.

⁷ Por. G. Krawiec, *Europejskie prawo administracyjne*, Warszawa 2009, s. 113.

francuskim „dość jednolicie wskazuje się, że *pouvoir discrétionnaire* (rozumiany jako subiektywizm organu stosującego normę prawną) oznacza pewien margines luzu decyzyjnego (swobody) pozostawiony organom administracji publicznej, aby mogły w sposób elastyczny i dostosowany do aktualnych potrzeb wykonywać postawione przed nimi zadania”⁸. André de Laubadere definiuje władzę dyskrecyjną jako możliwość „samodzielnego wartościowania w każdym konkretnym przypadku o celowości użycia w tym czy innym kierunku powierzonej kompetencji”⁹. Odmienne podejście w odniesieniu do polskiego systemu prawnego stanowi przy tym konsekwencje innego rozumienia praworządności w administracji publicznej, która w systemie francuskim oznacza niesprzeczność z prawem, a nie zgodność z nim¹⁰. Takie rozumienie legalności w Polsce właściwe jest dla prawa cywilnego. Z kolei w prawie niemieckim *Ermessen* – traktowane jako władza dyskrecyjna – nie dotyczy tylko skutków normy prawnej, ale również ustalenia stanu faktycznego. W konsekwencji *Ermessen* to uznanie administracyjne wymagające interpretacji pojęć nieostrych.

W polskiej doktrynie prawa administracyjnego uznanie administracyjne nie ma legalnej definicji i jest rozumiane dwojako. *Sensu largo* związane jest z luzem decyzyjnym w procesie interpretacji klauzul generalnych w stosowanych przepisach prawa i oceną stanu faktycznego¹¹. Z kolei wąskie ujęcie oznacza uprawnienie organu do wyboru konsekwencji prawnej spośród kilku różnych wariantów mających zastosowanie do danego stanu faktycznego¹², dotyczy więc ostatniego etapu stosowania prawa, jakim jest ustalenie konsekwencji prawnych zaistniałych okoliczności faktycznych¹³ i jest związane z jego władzą (sferą) dyskrecyjną. Przedmiotem uznania nie jest zatem ani ustalenie znaczenia tekstu prawnego, ani ocena występujących faktów, lecz określenie skutku prawnego¹⁴. Jan Zimmermann podkreśla, że uznanie administracyjne sprowadza się do przyznania organom administracji publicznej możliwości dokonania wyboru dwóch lub więcej dopuszczalnych przez

⁸ M. Sobol, *Władza dyskrecyjna w poglądach francuskiej nauki prawa administracyjnego*, „Państwo i Prawo” 2012, z. 5, s. 73-74, szerzej zob. M. Jędrzejczak, *Władza dyskrecyjna organów administracji publicznej*, Warszawa 2021, s. 4-14.

⁹ A. de Laubadere, *Traité de droit administratif*, t. 1, wyd. 8, „Revue internationale de droit comparé” 1980, nr 32-3, s. 669-671, cyt. za: K. Nowacki, *Problem dyskrejności działania administracji we Francji*, „Nowe Prawo” 1980, nr 2, s. 102.

¹⁰ Por. M. Jędrzejczak, *Władza dyskrecyjna organów administracji publicznej*, Warszawa 2021, s. 4-5.

¹¹ Zob. np. M. Jaśkowska, *Uznanie administracyjne w orzecznictwie sądów administracyjnych*, „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” 2010, nr 5-6, s. 168.

¹² J. Jagielski, J. Piecha, *Podstawowe pojęcia teoretyczne w nauce prawa administracyjnego*, [w:] *Prawo administracyjne*, red. J. Jagielski, M. Wierzbowski, Warszawa 2019, s. 139.

¹³ M. Jaśkowska, *Pojęcie uznania administracyjnego*, [w:] *System prawa administracyjnego. Publiczne prawo gospodarcze*, t. 8B, red. R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel, Warszawa 2018, s. 271.

¹⁴ Zob. np. M. Mincer, *Uznanie administracyjne*, Toruń 1983, s. 54-66.

ustawę, a równowartościowych prawnie rozwiązań, przy czym wybór ten nie jest zupełnie dowolny i swobodny, ale jest ograniczony przez ustawodawcę w samej normie wprowadzającej uznanie¹⁵. Pogląd ten jest dominujący w doktrynie i orzecznictwie sądowym.

W indywidualnych sprawach studentów załatwianych w drodze decyzji administracyjnych przepisy k.p.a.¹⁶ powinny być stosowane wprost, do całego postępowania przed organami uczelni, choć oczywiście przy uwzględnieniu specyfiki działania uczelni wyższej, której główną misją jest działalność edukacyjna¹⁷. Decyzje uznaniowe w sprawach studenckich mogą być wydawane przez rektora jako jednego z organów uczelni (art.17 ust.1 pkt 1 i 2 p.s.w.n.), do którego zadań należą sprawy dotyczące uczelni, z wyjątkiem spraw zastrzeżonych przez ustawę lub statut do kompetencji innych organów uczelni (art.23 ust.1 p.s.w.n.) lub inne upoważnione przez niego podmioty. Podkreślenia przy tym wymaga, że rektor nie jest organem administracji publicznej *sensu stricte*, lecz organem administrującym, a zatem organem administracyjnym w ujęciu funkcjonalnym. Decyzje w ramach uznania administracyjnego podejmowane są w odniesieniu do zapomogi, o której mowa art. 86 ust. 1 pkt 3 p.s.w.n. Może ją wydać rektor lub komisja stypendialna i odwoławcza komisja stypendialna, której większość członków stanowią studenci (art. 86 ust. 3 p.s.w.n.). Podobnie rektor (zgodnie z ustanowionym przez ustawodawcę domniemaniem właściwości) lub z jego upoważnienia – o którym mowa w art. 268a k.p.a. – prorektor ds. studenckich i kształcenia studentów albo dziekan lub prodziekan ds. studentów i kształcenia lub inny podmiot wydaje decyzję uznaniową, której treścią jest skreślenie z listy studentów w trybie art. 108 ust.2 p.s.w.n., odmowa przyjęcia na studia w formie przeniesienia z innej uczelni czy odmowa wznowienia studiów, stosując przy tym przepisy regulaminu studiów. Rektor jest właściwym organem także w odniesieniu do decyzji uznaniowych dotyczących cudzoziemców: np. przyjęcie cudzoziemca na studia w trybie art. 323 ust. 1 pkt 6 (z pominięciem kryteriów rekrutacyjnych określonych dla tej grupy osób w uchwale senatu, o której mowa w art. 70 p.s.w.n.), zwolnienia cudzoziemca z opłaty lub obniżenia opłaty za usługi edukacyjne (art. 324 ust.1 pkt 1 p.s.w.n.). Wydaje nadto rozstrzygnięcie o takim charakterze w związku z postępowaniem dyscyplinarnym dotyczącym czynu dyscyplinarnego studenta (zawieszenie w prawach studenta przez rektora w przypadkach, o których mowa w art. 312 ust. 5 p.s.w.n., do czasu wydania orzeczenia przez komisję dyscyplinar-

¹⁵ Zob. J. Zimmermann, *Polska jurysdykcja administracyjna*, Warszawa 1996, s. 116; wyrok NSA z 12.07.2023 r., sygn. I GSK 1623/19.

¹⁶ Ustawa Kodeks postępowania administracyjnego z dnia 14 czerwca 1960 r., t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 572 ze zm.

¹⁷ Wyrok NSA z 7.04.2022 r., sygn. III OSK 4974/21.

ną oraz zawieszenie w trybie w art. 316 ust. 4 ustawy w przypadku uporczywego nieusprawiedliwionego niestawiania się na wezwanie rzecznika dyscyplinarnego do spraw studentów w postępowaniu wyjaśniającym lub na posiedzenie komisji dyscyplinarnej mimo prawidłowego zawiadomienia). Rozstrzygnięcia te powinny spełniać wymagania stawiane decyzjom administracyjnym, określone w art. 107 k.p.a., zwłaszcza w zakresie pełnego uzasadnienia faktycznego i prawnego, *ut infra*, w postaci zmodyfikowanej, co wynika z istoty i charakteru zadań wykonywanych przez szkoły wyższe, jak i posiadaną przez nie autonomią.

Dopuszczalność wydawania decyzji administracyjnych w sprawach studenckich na podstawie konstrukcji uznania administracyjnego wymaga pozytywnej oceny, gdyż rozwiązanie to pozwala na indywidualizację rozstrzygnięć, tj. dostosowanie ich do okoliczności konkretnej sprawy oraz zachowania studenta (co określa się jako względy „celowościowe”)¹⁸. Korzystanie z uznania administracyjnego jest ograniczone treścią art. 6 i 7 k.p.a. a stosowanie kryteriów słusnościowych jest wpisane w istotę instytucji uznania administracyjnego. Decyzja w sprawach studenckich wydana w warunkach uznania administracyjnego nie oznacza dowolnej decyzji, lecz musi wynikać także z wszechstronnego i dogłębnego rozważenia wszystkich okoliczności faktycznych sprawy¹⁹. Co więcej, organ działając w granicach uznania administracyjnego, zanim podejmie rozstrzygnięcie i zadecyduje, w jakim zakresie będzie korzystać ze swojej władzy, ma także obowiązek wszechstronnego zbadania stanu faktycznego sprawy w perspektywie wszystkich przepisów prawa materialnego mogących mieć zastosowanie w sprawie²⁰. Podmioty wydające decyzje uznaniowe adresowane do studentów są zobligowane do szczegółowego zbadania stanu faktycznego i odzwierciedlenia w aktach sprawy wyniku postępowania dowodowego. Na organie spoczywa obowiązek wyważenia interesu społecznego (publicznego) oraz słusznego interesu strony, o których mowa w art. 7 kpa. Ustawodawca nie określił w dyspozycji tego przepisu hierarchii wartości ani też zasad rozstrzygania kolizji pomiędzy interesem społecznym i słusznym interesem strony. W konsekwencji niezbędne staje się każdorazowe zidentyfikowanie zarówno interesu publicznego, jak i słusznego interesu strony oraz przyznanie jednemu z nich prymatu, co powinno zostać wyczerpująco wyjaśnione w motywach decyzji, tak aby w specyficznych okolicznościach sprawy możliwe było wyprowadzenie wniosku, na czym polegało wartościowanie doniosłości konkretnego interesu²¹. Zarówno istnienie takiego interesu, jak i jego znaczenie, a także przesłanki powodujące konieczność przedłożenia w konkretnym wypad-

¹⁸ Por. J. Starościak, *Szwobodne uznanie władz administracyjnych*, Warszawa 1948, s. 50-53.

¹⁹ Wyrok NSA z 17.09.2024 r., sygn. III OSK 291/23.

²⁰ Por. wyrok NSA z 9.10.2001 r., sygn. II SA 1075/01.

²¹ Zob. np. wyrok NSA z 11.06.1981 r., sygn. SA 820/81, ONSA 1981/1/57.

ku interesu publicznego nad indywidualny muszą podlegać wnikliwej kontroli instancyjnej i sądowej²².

Samo uznanie administracyjne, w ramach którego podejmowane są rozstrzygnięcia wobec studentów, generalnie nie podlega kontroli sądów administracyjnych z wyjątkiem „przypadku błędów wynikających z naruszenia granic uznania”²³. Na rozpiętość kontroli wpływają w tym przypadku prawne granice uznania: zewnętrzne²⁴ i wewnętrzne. Pierwsza granica kształtowana jest przez normy prawne stanowiące pochodną celów, dla realizacji których ustawodawca wyposaża organ w możliwość działania uznaniowego. Cele te zazwyczaj wynikają wprost z przepisów ustawy, w której regulacjach znajduje się norma materialnoprawna zawierająca upoważnienie do korzystania z uznania, ale też z norm zawartych w innych aktach prawnych. W szczególności granice te wyznacza ustawa p.s.w.n. Prawo materialne zatem określa kierunkowe dyrektywy (pozytywne bądź negatywne) korzystania z uznania w normach stanowiących podstawę rozstrzygnięcia. Granice „wewnętrzne” uznania administracyjnego zaś to pewne wartości, dyrektywy, którymi organ (rektor lub inne podmioty z jego upoważnienia) powinien się kierować przy podejmowaniu rozstrzygnięcia. To cele dla realizacji (ochrony) których ustawodawca wyposaża organ w możliwość działania uznaniowego. Mogą one znajdować swoje umocowanie w normie materialnoprawnej zawierającej upoważnienie do korzystania z uznania, ale także ich źródłem może być Konstytucja RP, jak również prawo wspólnotowe, umowy międzynarodowe, a także ogólne zasady prawa lub zasady prawa administracyjnego, jak i regulacje regulaminowe (studiów czy stypendiów). Jeśli chodzi o przepisy prawa procesowego, to ramy te wyznacza przede wszystkim zasada ogólna uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli wskazana w art. 7 k.p.a., *ut supra*. Przekroczenie granic zewnętrznych przez rektora lub inne upoważnione podmioty skutkuje naruszeniem prawa, wewnętrznych zaś – nadużyciem prawa. Innymi słowy w przypadku decyzji uznaniowych w sprawach studenckich przekroczenie granic uznania może mieć dwojaką postać, tj. nadużycie uznania w następstwie kierowania się faktami niemającymi znaczenia dla sprawy i/albo pominięcia faktów o istotnym znaczeniu bądź wykorzystania władzy w niewłaściwym celu²⁵. Również w judykaturze zostały sformułowane ogólne przesłanki limitujące granice uznania administracyjnego²⁶.

²² Wyrok SN z 18.11.1993 r., sygn. III ARN 49/93, OSNCP 1994/9/181.

²³ M. Jaśkowska, *op.cit.*, s. 169.

²⁴ W. Jakimowicz, *Zewnętrzne granice uznania administracyjnego*, „Państwo i Prawo” 2010, z. 5, s. 42-54.

²⁵ Zob. A. Carroll, *Constitutional and Administrative Law*, Harlow 2009, s. 322-323.

²⁶ Zob. wyrok NSA z 11.06.1981 r., sygn. SA 820/81, ONSA 1981/1/57.

2. Kryterium kontroli sądowoadministracyjnej decyzji uznaniowych

Decyzje uznaniowe w sprawach studenckich mogą stanowić przedmiot kontroli sądowoadministracyjnej na skutek wniesienia przez legitymowany podmiot skargi do wojewódzkiego sądu administracyjnego, właściwego ze względu na siedzibę uczelni. Sądowa kontrola decyzji uznaniowych nie stanowi przy tym nowatorskiego rozwiązania i jest stosowana także we wcześniej wspomnianym systemie francuskim²⁷ i niemieckim²⁸ (zob. § 114 Verwaltungsgerichtsordnung z 21.01.1960 r.). Rozpiętość kontroli sądów administracyjnych determinuje zakres przyznanych organom luzów decyzyjnych.

Zakres kontroli sądu administracyjnego w odniesieniu do decyzji uznaniowych w sprawach studenckich jest ograniczony, gdyż sąd nie bada celowości jej podjęcia. Kontrola tego rodzaju decyzji polega na ustaleniu, czy wydanie decyzji na podstawie obowiązujących przepisów prawa było dopuszczalne, czy organ przy jej wydaniu nie przekroczył granic uznania administracyjnego oraz czy uzasadnił rozstrzygnięcie dostatecznie zindywidualizowanymi przesłankami w ten sposób, aby nie można mu było zarzucić dowolności²⁹. Wskazać też należy, iż granicę sądowo-administracyjnej kontroli decyzji administracyjnej wyznacza kryterium legalności rozumianej jako zgodność z powszechnie obowiązującym prawem i tylko do badania tej kwestii ogranicza się kognicja sądu administracyjnego. Kontrola sądów administracyjnych wykonywana na podstawie kryterium legalności skutkuje tym, że sąd ten formułuje oceny wyłącznie o charakterze prawnym³⁰. Legalność działania administracji publicznej w świetle art. 7 Konstytucji RP oznacza nakaz jej działania nie tylko na podstawie prawa, ale także w jego granicach. Sądy administracyjne dokonują weryfikacji legalności konkretyzacji norm prawa administracyjnego³¹, a w sprawach studenckich jest to przede wszystkim p.s.w.n. W konsekwencji należy przyjąć, że celem postępowania sądowoadministracyj-

²⁷ Szerzej zob. np. J.-M. Woehrling, *Le Contrôle Juridictionnel Du Pouvoir Discrétionnaire En France*, „La Revue Administrative” 1999, vol. 52, nr 7, s. 75-97, <http://www.jstor.org/stable/40773467> [dostęp: 17.03.2025]; G. Cartier, *Le contrôle de l'exercice du pouvoir discrétionnaire: le difficile passage de la théorie à la pratique*, [w:] *Actes de la XVIe Conférence des juristes de l'État*, Canada 2004, s. 187-215.

²⁸ Szerzej zob. np. O. Bachoff, *Die Verwaltungsgerichtliche Ermessenskontrolle*, „Süddeutsche Juristen-Zeitung” 1948, vol. 3, nr 12, s. 741/742-749/750, <http://www.jstor.org/stable/23321625> [dostęp: 17.03.2025]; K.-E. Hain, V. Schlette, T. Schmitz, *Ermessen und Ermessensreduktion – ein Problem im Schnittpunkt von Verfassungs- und Verwaltungsrecht*, „Archiv Des Öffentlichen Rechts” 1997, nr 122(1), s. 32-64, <http://www.jstor.org/stable/44316294> [dostęp: 17.03.2025].

²⁹ Wyrok WSA w Gliwicach z 11.10.2024 r., sygn. II SA/GI 422/24.

³⁰ R. Hauser, K. Celińska-Grzegorzczak, *Sądowa kontrola administracji publicznej*, [w:] *System prawa administracyjnego*, t. 10, red. R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel, Warszawa 2016, s. 160.

³¹ Szerzej zob. M. Kamiński, *Mechanizm i granice weryfikacji sądowoadministracyjnej a normy prawa administracyjnego i ich konkretyzacja*, Warszawa 2016, s. 364.

nego jest sformułowanie zwrotu stosunkowego o zgodności zaskarżonej decyzji uznaniowej w sprawach studenckich z prawem. Jak podniesiono w uchwale NSA z 26 października 2009 r. „Dokonywane przez nie oceny są zawsze konsekwencją formułowania zwrotów stosunkowych o zgodności/niezgodności z prawem poddanego kontroli aktu lub czynności (bezczywności) organu administracyjnego. Dla wydania orzeczenia zawierającego tego rodzaju zwrot, zamykającego proces badania legalności zakwestionowanego aktu bądź czynności (bezczywności), niezbędna jest znajomość dwojakiego typu norm prawnych: odniesienia i dopełnienia”³². Fundamentalna norma odniesienia znajduje się w przepisach art. 1 § 1 i 2 p.u.s.a.³³, gdzie drugi z przywołanych przepisów zawiera dyspozycję prowadzenia kontroli administracji publicznej na podstawie kryterium legalności, czyli zgodności zaskarżonego aktu z prawem. Kolejne normy zostały ujęte w art.145 i n. p.p.s.a., wskazując formy naruszenia prawa przez organ administracji publicznej. Za każdym razem, gdy sąd administracyjny po przeprowadzonym postępowaniu nie dostrzega w sprawie naruszenie przepisów prawa materialnego bądź regulacji procesowej, które uzasadniałyby wyeliminowanie z obrotu prawnego zaskarżonego aktu, wydaje wyrok oddalający skargę (por. art.151 p.p.s.a.). Oznacza to, że proces kontroli zgodności z prawem zaskarżonego aktu nie ujawnił wad postępowania, które obowiązywałyby sąd do wydania innego rozstrzygnięcia w sprawie. Regulacje te są przepisami kompetencyjnymi – dającymi sądowi administracyjnemu kompetencje do podejmowania przewidzianych prawem rozstrzygnięć oraz wynikowymi, mówiącymi o tym, jaki może być wynik sprawy³⁴. Normy odniesienia wyznaczają zakres, kryteria i zasady kontroli sprawowanej przez sądy administracyjne. Normy dopełnienia zaś to te, które są istotne dla norm odniesienia i powinny znaleźć zastosowanie w konkretnym kontrolowanym przypadku. Są to zarówno normy prawa administracyjnego materialnego, procesowego, jak i ustrojowego, gdyż kontrola sądowa nie zostaje zredukowana wyłącznie ostatniego etapu stosowania prawa. To regulacje odnoszące się do organów administracji publicznej, których działanie poddane zostało kontroli sądu. Są nimi przepisy prawa materialnego (także p.s.w.n.), przepisy k.p.a. lub inne przepisy procesowe, które stanowią podstawę działań procesowych organów nakierowanych na zastosowanie przepisów prawa materialnego. Normy dopełnienia determinują ewentualny rodzaj naruszeń prawa

³² Sygn. I OPS 10/09, ONSAiWSA 2010, Nr 1, poz. 1. Teoretyczne założenia tej koncepcji przedstawił J. Wróblewski, *Zwroty stosunkowe – wypowiedzi o zgodności z normą*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego. Nauki Społeczno-Humanistyczne”, seria I, „Prawo” 1969, z. 62, s. 3 i n.

³³ Ustawa Prawo o ustroju sądów administracyjnych z dnia 25 lipca 2022 r., t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1267 ze zm.

³⁴ Por. wyrok NSA z 5.05.2023 r., sygn. I OSK 1026/22.

skutkujących uwzględnieniem skargi przez sąd administracyjny³⁵. W konsekwencji należy przyjąć, że zakres orzekania sądów administracyjnych w odniesieniu do kontrolowanych rozstrzygnięć „nie jest w pełni wyznaczony przez kryterium zgodności z prawem i ostatecznie zamyka się w katalogu pewnych typów wadliwości”³⁶.

Sądy administracyjne, kierując się wspomnianym kryterium legalności, dokonują oceny zgodności treści zaskarżonej decyzji uznaniowej w sprawach studenckich oraz procesu jej wydania z normami prawnymi – ustrojowymi, proceduralnymi i materialnymi, przy czym ocena ta jest dokonywana według stanu prawnego i zasadniczo na podstawie akt sprawy istniejących w dniu wydania zaskarżonej decyzji. Sąd rozstrzyga w granicach danej sprawy, nie będąc jednak związany zarzutami i wnioskami skargi oraz powołaną w niej podstawą prawną (por. art. 134 p.p.s.a.). Oznacza to, że bierze pod uwagę wszelkie naruszenia prawa, a wszystkie przepisy, które powinny znaleźć zastosowanie w sprawie studenta, niezależnie od żądań i wniosków podniesionych w skardze, w granicach sprawy, wyznaczonych przede wszystkim określonym w skardze przedmiotem zaskarżenia³⁷, nie przekraczając dyspozycji art. 1 § 2 p.u.s.a. – to tzw. „głębokość” orzekania sądu administracyjnego, która zwiększa skuteczność kontroli sądowej poprzez uporządkowanie stanu prawnego sprawy i przesądzenie o działaniach zmierzających do jej załatwienia³⁸. Innymi słowy sądy administracyjne dokonują oceny zgodności treści zaskarżonej decyzji w sprawach studenckich oraz procesu jego wydania z normami prawnymi – odpowiednio: ustrojowymi, proceduralnymi i materialnymi – przy czym ocena ta jest dokonywana według stanu prawnego obowiązującego w dniu wydania zaskarżonego aktu. Tym samym ocena legalności decyzji w sprawach studenckich przez sąd administracyjny musi uwzględniać nie tylko regulacje prawne rangi ustawowej, ale także regulacje zawarte w regulaminie studiów, który określa organizację studiów oraz prawa i obowiązki studenta.

Konkludując, należy podkreślić, że stosowane przez sądy administracyjne kryterium legalności jest innego rodzaju indykatorem realizacji wymiaru sprawiedliwości niż kryterium prawdy materialnej. Oznacza to, że w ramach takiej kontroli sąd nie może się kierować względami słuszności, zasadami współżycia społecznego ani celowości wydania decyzji uznaniowej i rozstrzygnięcia w niej zawartego. Sądy

³⁵ D. Gregorczyk, *Sądowa weryfikacja legalności działania administracji publicznej*, [w:] *System prawa sądownictwa administracyjnego. Zagadnienia ogólne*, t. 1, red. G. Łaszczycy, W. Piątek, Warszawa 2023, s. 95-96; *idem*, *Legalność jako kryterium sądowej kontroli decyzji administracyjnych*, Warszawa 2018, s. 371-375.

³⁶ M. Kamiński, *Legalnościowe oceny decyzji administracyjnej w działalności kontrolnej sądów administracyjnych*, „Przegląd Sądowy” 2008, nr 2, s. 61; J. Zimmermann, *O kryterium kontroli*, [w:] *Aksjomaty sądownictwa administracyjnego*, Warszawa 2020, s. 162.

³⁷ Wyrok WSA w Poznaniu z 30.01.2024 r., sygn. III SA/Po 745/23.

³⁸ Z. Kmieciak, *Głębokość orzekania w sprawach objętych kognicją sądów administracyjnych*, „Państwo i Prawo” 2007, nr 4, s. 40.

administracyjne wszakże nie są uprawnione do dokonywania oceny tego, w jaki sposób organy administracji, w tym także rektor i inne upoważnione przez niego podmioty, wypełniają treści pozasystemowych kryteriów słusznościowych czy celowościowych, realizując określoną politykę stosowania prawa administracyjnego³⁹ w sprawach studenckich.

3. Zakres sądowej kontroli decyzji uznaniowych organów uczelni

Z punktu widzenia dopuszczalności skargi do sądu administracyjnego kwestia charakteru decyzji, tzn. czy jest to decyzja związana (*sensu stricto*), czy decyzja wydana na podstawie uznania administracyjnego, nie ma charakteru prawnie relewantnego. Kluczową sprawą stają się granice kontroli sądowej nad decyzjami uznaniowymi, albowiem każde ograniczenie tej kontroli zwiększa automatycznie sferę uznania administracyjnego organów uczelni. Kontrola decyzji uznaniowych polega na ustaleniu, czy wydanie decyzji na podstawie obowiązujących przepisów prawa było dopuszczalne (a zatem czy w systemie prawnym obowiązują normy prawne, które mogą stanowić podstawę do wydania decyzji przez organ uczelni wyższej i czy został prawidłowo odkodowany na etapie stosowania prawa), czy organ przy jej wydaniu nie przekroczył granic uznania administracyjnego (rozpiętość kontroli sądownoadministracyjnej nie redukuje się w tym przypadku do badania materialnych podstaw uznania administracyjnego i nie ogranicza się do kwestii proceduralnych, niezbędne staje ustalenie, czy organ właściwie skorzystał z przysługującej mu kompetencji i nie przekroczył granic uznania, a nadto czy należycie zostały wyważone interesy społeczne i uzasadnione interesy studenta – strony postępowania) oraz czy organ uczelni uzasadnił rozstrzygnięcie dostatecznie zindywidualizowanymi przesłankami w ten sposób, aby nie można mu było zarzucić dowolności, przy czym oczywistym jest, że „wydawanie decyzji opartych na uznaniu administracyjnym nie może oznaczać woluntaryzmu, dowolności czy arbitralności”⁴⁰ (co wpisuje się w tzw. kulturę uzasadniania decyzji uznaniowych przez organ uczelni i pozwala sądowi zbadać prawidłowo zgromadził materiał dowodowy, czy wyciągnięte wnioski w zakresie merytorycznym mają swoje uzasadnienie w zebranych w sprawie materiale dowodowym, tj. czy ustalenie tego stanu pozostaje w zgodności z wynikami postępowania dowodowego, oraz czy dokonana ocena mieści się w ustalonych prawem granicach, a wyciągnięte wnioski są logiczne i poprawne, argumentacja

³⁹ Por. wyrok NSA z 19.05.2011 r., sygn. I OSK 301/11.

⁴⁰ Zob. np. wyrok NSA z 5.11.1999 r., sygn. V SA 820/99, wyrok NSA z 14.01.2011 r., sygn. OSK 1496/10, LEX nr 951967.

spójna⁴¹ i należyte odzwierciedlona w uzasadnieniu decyzji, które powinno również zawierać prawidłowo umotywowany wybór rozstrzygnięcia sprawy studenta, a także czy studentowi jako stronie zapewniono należyty udział w postępowaniu, umożliwiając wypowiedzenie się co do zebranych w sprawie dowodów i materiałów. W konsekwencji oznacza to kontrolę prawidłowości postępowania poprzedzającego wydanie decyzji i jego zgodności z art. 7, art. 10 § 1, art. 77 § 1 i art. 80 k.p.a., a w szczególności z treścią art. 107 § 3 k.p.a.).

Innymi słowy w zakresie zakresu kontroli sądowej decyzji uznaniowych organów uczelni wyższych istotne staje się to, czy organ uczelni wyższej dopuścił się naruszenia prawa materialnego i przepisów postępowania w stopniu, który mógł mieć wpływ na wynik indywidualnej sprawy studenckiej. Kontrola sądowa decyzji uznaniowej sprowadza się zatem do oceny prawidłowości przyjętego trybu postępowania organu, prawidłowej wykładni obowiązujących w tym zakresie regulacji prawnych, nie wnikając w kwestie stosowanego uznania. Sąd administracyjny zatem w ramach sprawowanej kontroli takiego aktu dokonana po pierwsze ustalenia, czy w sposób poprawny organ przeprowadził postępowanie, zebrał niezbędne dla sprawy dowody i poddał je wszechstronnej i zgodnej z wymogami prawa ocenie, wyprowadzając właściwe wnioski. Po drugie, czy w sposób prawidłowy organ zinterpretował obowiązujące w sprawie przepisy prawa materialnego i właściwie je zastosował (przyjmując, że wystąpiły lub nie istotne dla sprawy przesłanki). Ponieważ sposób zakończenia postępowania, czyli wybór jednej z prawnych możliwości ustanowionych prawem leży w wyłącznej gestii organu uczelni wyższej i pozostaje poza zakresem kontroli sądowej, to też kluczową rolę odgrywa uzasadnienie przyjętego stanowiska. Ocenie sądu nie podlegają natomiast kryteria słuszności (związanego z kryterium sprawiedliwości społecznej) czy celowości podjętego rozstrzygnięcia⁴² *ut supra*, gdyż stanowiłoby to niedopuszczalną ingerencję w sferę administrowania zastrzeżoną do wyłącznej kompetencji organów administracji publicznej⁴³ (w tym organów uczelni wyższej).

Zakończenie

Rozpiętość obecnej kontroli decyzji uznaniowych wydanych w sprawach studenckich jest ograniczona. Jej zakresem nie może zostać objęty wybór rozstrzygnięcia, którego dokonały podmioty legitymowane do jego wydania. Sąd nie jest uprawniony do badania merytorycznej zasadności decyzji administracyjnej. Uznaniowy

⁴¹ Zob. A. Błaś, *Sądowa kontrola decyzji uznaniowych (problemy jednolitości orzecznictwa NSA)*, [w:] *Jedność systemu prawa a jednolitość orzecznictwa sądowo-administracyjnego i administracyjnego w sprawach samorządowych*, red. L. Skrzydło-Niżnik, P. Dobosz, Kraków 1999, s. 67.

⁴² Por. wyroki NSA z 20.04.2010 r., sygn. I OSK 130/10 i z 6.11.2014 r., sygn. I OSK 1981/14, CBOSA.

⁴³ Tak: WSA w Gliwicy w wyroku z 6.04.2017 r., sygn. IV SA/GI 823/16.

charakter decyzji sprawia, że w postępowaniu przed sądem administracyjnym nie kontroluje się merytorycznej zasadności decyzji⁴⁴. Ponadto sąd administracyjny nie może zastąpić tych podmiotów, kształtując uprawnienia lub obowiązki studenta. Przyjęte rozwiązanie z jednej strony oznacza respektowanie przyznanych organom uprawnień do działania w granicach uznania administracyjnego, ale z drugiej rodzi pytanie o efektywność kontroli⁴⁵, zwłaszcza w kontekście tego, że decyzje uznaniowe w sprawach studenckich są podejmowane przez podmioty często nieposiadające wykształcenia prawniczego. Orzekanie merytoryczne sądów administracyjnych w sprawach studenckich wydaje się stanowić wzmocnienie gwarancji ochrony praw studenta, zwłaszcza w odniesieniu do spraw studenckich, które dotyczą jego sytuacji administracyjnoprawnej albo – jak w przypadku skreślenia z listy studentów – stanowią bardzo daleko idącą i dotkliwą sankcję. *De lege ferenda* należy postulować poszerzenie kompetencji sądów administracyjnych do orzekania merytorycznego, a co za tym idzie, konieczna staje się również refleksja nad kryteriami kontroli decyzji uznaniowych⁴⁶. Tymczasem kontrola sądów administracyjnych w zasadzie zostaje zredukowana do przestrzegania procedury i właściwego uzasadnienia, pozostając przy tym jedynym instrumentem ochrony studenta przez nadużyciem kompetencji dyskrejonalnych przez podmioty legitymowane do wydawania decyzji w sprawach studenckich. Drugi postulat *de lege ferenda* odnosi się do potrzeby przeszkolenia rektora i podmioty przez niego upoważnione do wydawania decyzji administracyjnych w materii procedowania w sprawach studenckich, w szczególności zaś w zakresie prowadzenia postępowania wyjaśniającego i uzasadniania decyzji. Skutkowałoby to nie tylko poprawą jakości tych procedur i decyzji, zwłaszcza zaś uznaniowych, ale także sprzyjało realizacji zasad k.p.a., które znajdują w nich zastosowanie oraz poprawą kultury procedowania w szkolnictwie wyższym.

Literatura

- Bachof O., *Die verwaltungsgerichtliche Ermessenskontrolle*, „Süddeutsche Juristen-Zeitung” 1948, nr 3(12), s. 741-742, 749-750, <http://www.jstor.org/stable/23321625>.
- Błaś A., *Sądowa kontrola decyzji uznaniowych (problemy jednolitości orzecznictwa NSA, [w:] Jedność systemu prawa a jednolitość orzecznictwa sądowno-administracyjnego i administracyjnego w sprawach samorządowych*, red. L. Skrzydło-Niznik, P. Dobosz, Kraków 1999.

⁴⁴ Por. Wyrok WSA w Lublinie z 30.01.2013 r., sygn. I SA/Lu 944/12.

⁴⁵ Szerzej zob. np. Z. Kmiecik, J. Wegner-Kowalska, *O ułomności formuły sądowej kontroli uznania administracyjnego*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2016, nr 5, s. 26-30; P. Daniel, *Sądowa kontrola rozstrzygnięć wydanych w ramach uznania administracyjnego w Stanach Zjednoczonych – uwagi prawnoporównawcze*, „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” 2017, R. 13, nr 6, s. 115.

⁴⁶ Zob. też postulaty dotyczące zmiany modelu orzekania sądów administracyjnych: A. Ziółkowska, *Sądowoadministracyjna kontrola orzeczeń odwoławczych komisji dyscyplinarnych wydanych w postępowaniu dyscyplinarnym prowadzonym w stosunku do studentów i doktorantów*, „Prawo i Więź” 2024, nr 2, s. 356, <https://doi.org/10.36128/PRIW.VI49.365>.

- Cartier G., *Le contrôle de l'exercice du pouvoir discrétionnaire: le difficile passage de la théorie à la pratique*, [w:] *Actes de la XVIe Conférence des juristes de l'État*, Canada 2004.
- Daniel P., *Sądowa kontrola rozstrzygnięć wydanych w ramach uznania administracyjnego w Stanach Zjednoczonych – uwagi prawoporównawcze*, „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” 2017, R. 13, nr 6.
- de Laubadere A., *Traité de droit administratif*, t. 1, wyd. 8, „Revue internationale de droit comparé” 1980, nr 32-3.
- Gregorczyk D., *Sądowa weryfikacja legalności działania administracji publicznej*, [w:] *System prawa sądownictwa administracyjnego. Zagadnienia ogólne*, t. 1, red. G. Łaszczycza, W. Piątek, Warszawa 2023.
- Gregorczyk D., *Legalność jako kryterium sądowej kontroli decyzji administracyjnych*, Warszawa 2018.
- Łaszczycza G., Piątek W., *Kontrola działalności administracji publicznej. Sądowa kontrola administracji. Kontrola sądownoadministracyjna*, [w:] *System prawa sądownictwa administracyjnego. Zagadnienia ogólne*, t. 1, red. G. Łaszczycza, W. Piątek, Warszawa 2023.
- Hain K.-E., Schlette V., Schmitz T., *Ermessen und Ermessensreduktion – ein Problem im Schnittpunkt von Verfassungs- und Verwaltungsrecht*, „Archiv Des Öffentlichen Rechts” 1997, nr 122(1), <http://www.jstor.org/stable/44316294>.
- Hauser R., *Rozstrzyganie sporów o własność między sądami administracyjnymi a powszechnymi*, [w:] *Aktualne problemy rozgraniczenia własności sądów administracyjnych i powszechnych*, red. M. Błachucki, T. Górzyńska, Warszawa 2011.
- Hauser R., Celińska-Grzegorzczak K., *Sądowa kontrola administracji publicznej*, [w:] *System prawa administracyjnego*, t. 10, red. R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel, Warszawa 2016.
- Jagielski J., Piecha J., *Podstawowe pojęcia teoretyczne w nauce prawa administracyjnego*, [w:] *Prawo administracyjne*, red. J. Jagielski, M. Wierzbowski, Warszawa 2019.
- Jakimowicz W., *Zewnętrzne granice uznania administracyjnego*, „Państwo i Prawo” 2010, z. 5.
- Jaśkowska M., *Uznanie administracyjne w orzecznictwie sądów administracyjnych*, „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” 2010, nr 5-6.
- Jaśkowska M., *Pojęcie uznania administracyjnego*, [w:] *System prawa administracyjnego. Publiczne prawo gospodarcze*, t. 8B, red. R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel, Warszawa 2018.
- Jędrzejczak M., *Władza dyskrejonalna organów administracji publicznej*, Warszawa 2021.
- Kmieciak Z., *Głębokość orzekania w sprawach objętych kognicją sądów administracyjnych*, „Państwo i Prawo” 2007, nr 4.
- Kmieciak Z., Wegner-Kowalska J., *O ułomności formuły sądowej kontroli uznania administracyjnego*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2016, nr 5.
- Kamiński M., *Mechanizm i granice weryfikacji sądownoadministracyjnej a normy prawa administracyjnego i ich konkretyzacja*, Warszawa 2016.
- Kamiński M., *Legalnościowe oceny decyzji administracyjnej w działalności kontrolnej sądów administracyjnych*, „Przegląd Sądowy” 2008, nr 2.
- Krawiec G., *Europejskie prawo administracyjne*, Warszawa 2009.
- Małyś-Ptak K., *Kontrola działalności administracji publicznej sprawowana przez sądy administracyjne*, Warszawa 2019.
- Mincer M., *Uznanie administracyjne*, Toruń 1983.
- Nowacki K., *Problem dyskrejonowości działania administracji we Francji*, „Nowe Prawo” 1980, nr 2.
- Osowy P., *Kontrola administracji publicznej w sądowym postępowaniu cywilnym (zarys problematyki)*, [w:] *Institucje procesu administracyjnego i sądownoadministracyjnego. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Ludwikowi Żukowskiemu*, red. J. Posłuszny, Z. Czarnik, R. Sawuła, Przemyśl-Rzeszów 2009.
- Sobol M., *Władza dyskrejonalna w poglądach francuskiej nauki prawa administracyjnego*, „Państwo i Prawo” 2012, z. 5.
- Starościk J., *Swobodne uznanie władz administracyjnych*, Warszawa 1948.
- Woehrling J.-M., *Le contrôle juridictionnel du pouvoir discrétionnaire en France*, „La Revue Administrative” 1999, nr 52(7), <http://www.jstor.org/stable/40773467>.

- Wróblewski J., *Zwroty stosunkowe – wypowiedzi o zgodności z normą*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego. Nauki Społeczno-Humanistyczne”, seria I, „Prawo” 1969, z. 62.
- Zimmermann J., *Polska jurysdykcja administracyjna*, Warszawa 1996.
- Zimmermann J., *O kryterium kontroli*, [w:] *Aksjomaty sądownictwa administracyjnego*, Warszawa 2020.
- Ziółkowska A., *Sądownoadministracyjna kontrola orzeczeń odwoławczych komisji dyscyplinarnych wydanych w postępowaniu dyscyplinarnym prowadzonym w stosunku do studentów i doktorantów*, „Prawo i Więź” 2024, nr 2, <https://doi.org/10.36128/PRIW.VI49.365>.
- Ziółkowska A., Krawiec G., *Władza dyskrecyjna organów uczelni w rozstrzygnięciach indywidualnych spraw studenckich w świetle ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz regulaminów studiów*, „Forum Prawnicze” 2026, nr 1, w druku.

Akty prawne

- Ustawa Kodeks postępowania administracyjnego z dnia 14 czerwca 1960 r., t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 572 ze zm.
- Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r., t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1571 ze zm.
- Ustawa Prawo o ustroju sądów administracyjnych z dnia 25 lipca 2022 r., t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1267 ze zm.

Orzecznictwo

- Uchwała NSA z 26.10.2009 r., sygn. I OPS 10/09, ONSAiWSA 2010, Nr 1, poz. 1.
- Wyrok SN z 18.11.1993 r., sygn. III ARN 49/93, OSNCP 1994/9/181.
- Wyrok NSA z 11.06.1981 r., sygn. SA 820/81, ONSA 1981/1/57.
- Wyrok NSA z 5.11.1999 r., sygn. V SA 820/99.
- Wyrok NSA z 9.10.2001 r., sygn. II SA 1075/01.
- Wyrok NSA z 20.04.2010 r., sygn. I OSK 130/10
- Wyrok NSA z 14.01.2011 r., sygn. OSK 1496/10, LEX nr 951967.
- Wyrok NSA z 19.05.2011 r., sygn. I OSK 301/11.
- Wyrok NSA z 6.11.2014 r., sygn. I OSK 1981/14, CBOSA.
- Wyrok NSA z 7.04.2022 r., sygn. III OSK 4974/21.
- Wyrok NSA z 5.05.2023 r., sygn. I OSK 1026/22.
- Wyrok NSA z 12.07.2023 r., sygn. I GSK 1623/19.
- Wyrok NSA z 17.09.2024 r., sygn. III OSK 291/23.
- Wyrok WSA w Gliwach z 6.04.2017 r., sygn. IV SA/GI 823/16.
- Wyrok WSA w Gliwicach z 11.10.2024 r., sygn. II SA/GI 422/24.
- Wyrok WSA w Lublinie z 30.01.2013 r., sygn. I SA/Lu 944/12.
- Wyrok WSA w Poznaniu z 30.01.2024 r., sygn. III SA/Po 745/23.
- Wyrok WSA we Wrocławiu z 15.02.2023 r., sygn. IV SA/Wr 556/22.